బాల బ్రహ్మానంద రత్నములు

359 పేజి

5093

శ్రీ

బాలబ్రహ్మానందరత్నములు.

ప్రథమభా[illegible]

—: అభినవశీలాశుక[illegible]

బ్రహ్మశ్రీ కొమ్మూరి బాలబ్రహ్మానంద[illegible]గారిచే
రచియింపఁబడిన గ్రంథములనుండి

వరదా సూర్యారావుగారిచే
సంకలితము.

మొదటి కూర్పు 1000

రాజమండ్రి కందుల సూర్యారావు బ్రదర్సువారి
రామమోహన ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము.

1934

శ్రీరస్తు.

బాలబ్రహ్మానందరత్నమాల

—: దైవప్రార్థనము. :—

ఉ. లోకులలోటులన్ని తనలోటులుగామదినెంచి సర్వదా
లోకులఁగాచి భక్తులకులోనయి సేవలొనర్చుచుండు నా
గోకులపాలు నేమఱినకూళలునాకమందకుందు రే
శ్రీకరుపాదపూజనముఁ జేయనిజన్మము జన్మమే ధరన్

చ. కడుపునఁబిండమైనపుడుకన్గొనిజీవనమిచ్చిప్రోఁచి దుం
దుకుకుదనంపుబాల్యమునదోడయి దేహము బెంపుజేయుచు
న్గొడుకులఁగాంచిపెంచుతఱిఁగోవిదతన్ దయచేసి వృద్ధుఁడై
మడిసెడుదాఁక మానవునిమన్చెడు రతుకునెంచికొల్చెదన్

—: వేడుకోలు. :—

చ. పరమశివుండులేని దొకభాగములేదను వాది యెందునున్
బరులకుఁ జేయఁగావలెఁగృపామతిసాయము నెప్పుడున్ సరా
సరిగనెమాటలాడవలెసత్యముఁదప్పక హానిఁజేయరా
దొరులకు నాసపీడవలె నోరిమిఁబెద్దలఁగొల్వఁగావలెన్

ఉ. జనకుఁడవీవు సర్వజనసంతతి బిడ్డలునీకుఁ బూరుషుల్
వనితలు రెండుజాతులగు వారలవారలవృత్తిధర్మమున్
గని యితఁ డీతఁడందురు ఘనత్వమునందఁగోరువారెగా
ఘనమగుజాతియిద్ది యిది కా దనువారలుఁబెద్దలేశివా!

తే. చిలుకలనుబచ్చగా నెమళ్ళులవిచిత్ర
వర్ణములుగాఁగ హంసల స్ఫటికరీతి
నల్లగాఁగాకులనుజేసినావు నీదు
మహిమవర్ణింపదరమెసాంబా! మహేశ!

—విన్నపము.—

ఉ. పండితలోకమం దణువువంటిడ నేనియుఁగాను చూడ నే
ఖండముపోయిమారఁదగుగట్టిసమర్థులు మీకొక్కరున్
మొండితనంబుచేతఁదమముందరనిల్చితినేదొ చెప్పఁగా
పండితులార! నన్నుదయఁబాలనసేయుఁడు బిడ్డరీతిగన్.

—కష్టము.—

ఉ. కాచినచెట్లకేతగులు గాదెతలంపఁగఱాతిదెబ్బ ల
ట్లే చవిగల్గువిద్యగలయెవ్వనికేనియుఁజూడ లేశముల్
దోచును కష్టమబ్బు నతిదూరము యోజనచేయబోకఁడేం!
నీచులుగేలిసేయుదురు నిందితులౌదురయోగ్యులంతలోన్.

—సుజ్జనత్వము.—

మ. అపరంజి న్నిరసించుదుర్జనులు లోహంబేఘనంబంటకై
యపరంజిందగుమోతలేదు జను లత్యంతప్రమోహాత్ములై
కృపణత్వంబునుగొందు రద్దిగలుగం గీడంచునిందింతు రా
యపరంజిన్ప్రతిభావిశేషములుగోప్యంబా నెసుంతేనియున్

—ఏడ్పు.—

ఉ. బాలురువిద్యనేర్చిప్రతిభన్గొనుచున్నవు జోర్వలేమిచే
గూళలు తిండిమానుకొని కొంపలఁజేరక దుట్టులేనియా

బాలుర వ్వానికన్ జెరిపి భ్రష్టుల జేయగ నెంత్రు గాని యే
కూళలె చేడ్చినన్ బరక కొందురె యోగ్యులు దేవుఁ డోర్చునే.

—♦ ఉత్తమసతి ♦—

మ. పతిశిస్నంతకుఁ దానునుందిరక నా ప్రాణేశుఁ డెందేగెనో
నెతెఁ జెందెన్ మానమంచు నారగిల దేబెంబోలు నాభర్తకున్
మతిపోఁ జూచి పదంబులొత్తి కడు బ్రేమం జేసి కాపాడి సం
తతము నెన్నికరువో లెఁ గష్టపడు కాంతం బ్రస్తుతింపందగున్.

ఉ. ఏకశరీరమై విభుని కెంతయు సౌఖ్యము గూర్చుచున్ సదా
శోకముదంబుల స్సమతఁ జూచునదై గృహకృత్యమెల్ల న
న్యాకులచిత్తగా ననపంచుముదంబునఁ జూచుకొంచు ల
క్ష్మీకరయోగ్యఁ గైకొనిన చెల్వుఁ డె ధన్యుఁడు గాఁడె యిద్ధరన్.

—♦ సత్పు ♦—

మ. ధన మానంబులకింటె నెక్కుడుగ విద్యాసందన్ మించఁగా
దనుగన్నట్టి రుతల్లిదండ్రులకు మీఁదన్ స్వర్గతుల్యంబుగా
ఘనమౌ స్వర్ణముకంటె మోదముగ సాకారంబు చందంబుగా
గను నాత్మేశునిఁ బ్రాణనాయకుఁ డనంగాఁ జెల్లదే యిద్ధరన్.

మ. వలపించుం గడుఁ గోపగించు నెడ నాశ్వాసించుఁ బ్రేమించుఁ బెం
దలఁ బోంచేయుమటంచుఁ బ్రీతిననునిత్యంబున్ మనోదృష్టిచే
దిలకించం దగు భక్తి కోసమయి యేదే నిచ్చి పోషించి పై
దలిఁ గాపాడెడు ప్రాణనాయకుఁ డె కా! ధన్యుండనం జెల్లడున్.

—• దుష్పతి. •—

చ. తెలియక యెప్పుడున్నతినిఁ దిట్టుచుఁ గొట్టుచు దానుమూర్ఖుడై
యలరెడువాని భార్యయయి యాతని చెంతను క్రూరరూపియౌ
పులిదరి లేడిచందమున భూతవశంబగు వ్యక్తి చాడ్పునన్
మెలఁగుట కంటె కష్ట మిఁక మేదిని లేదుగదా! తలంపఁగన్.

—• దుష్టుఁడు •—

ఉ. త్రాగును జూదమాఁడు బరదారలకై కడునాసచేయు నా
నోగులఁ గూడు సజ్జనులనొప్పక యెప్పుడుఁ దూలనాడు వా
డాగము సేయు సత్సభల నాలిని బాధలఁ బెట్టుఁ బేదలం
దాగని తిట్టు దొంగయయి దారులు గొట్టును దుష్టుడెప్పుడున్.

—• ఉత్తముఁడు •—

చ. తనవలెఁ గాంచు నెల్లరిని తల్లికిదండ్రికిఁ బూజసేయు బే
దనుగని యాదరించు నిజదారను ప్రాణమురీతిఁ జూచు దు
ర్జనులను జేరఁబోడు చెడుసల్పడు నింద లొనర్పఁ డేరినిన్
బనివడి యుత్తముండు సలుపందగు నెప్పుడు మంచికార్యముల్

—• దుష్టసతి •—

ఉ. చెప్పెడుమాటలన్వినక సిగ్గునసట్టిదెఱుంగబోక యే
తప్పును లేకయే పతినిఁదల్లడపెట్టుట కేడ్చుచు న్మదిం
గప్పుచు నెల్లవారలనుఁ గాదనుచుం బసివారిఁ గొట్టుచున్
ముప్పుకు మూలమైన సతిపొందును మించిన కష్టమున్నదే.

తే. భయము వీడి గయ్యాళిగంపై చెలంగు
చలవిగాని గొంతెమ్మకోర్కులనుఁ సతము

గోరుచున్ భర్తమొముకలఁగొరుకుచుండు
బండురండలు చచ్చినన్ బాధలేదు.

—♦ దైవవశము ♦—

ఆ. శివునియాజ్ఞలేక జీమయైనంగుట్ట
దనెడువాక్యమగును ఘనము తలఁప
మీఁదినుండిప్రాకిపొదెపామైనను
మనుజునకు సుకర్మదనరినపుడు.

తే. చెడ్డశకునంబువచ్చుటన్ జెడదుకార్య
మిటులఁజరుగు నీపనియని యెఱుకఁజెప్ప
నింతకును దైవహేతువ దెట్లుకలదొ
దానిగడువలే డెట్టియుత్తముఁడు గాని.

తే. కాఁదగినకార్యములు కొన్నికాకయుండు
కావనెడికార్యములుఁ గొన్నికాఁ గలుగును
దైవకృపవల్ల నేని కాతఁడు వెడఁగని
యన్యు లాడుటదోషబెయగును కాదె.

చ. వినఁ డొక పేదవానినుడి విశ్వము నేనియు గేలిసేయు దా
కన డొకధర్మమార్గమును కన్నగుణాఢ్యులదిట్టుచుండు నే
పనియగుశాస్త్రచింత నను బంధులనేనియు దూలనాడువ
ల్పునకుధనంబుగల్గునెడ బుండులభించిన యాఁగనాఁజనున్.

—♦ దరిద్రము. ♦—

ఉ. భార్యకురోత బంధులక భావము దూరమగుఁ యశంబు వి
ద్వర్యుడవైననున్ జనులు పామరుగాఁగణియింత్రుపూర్నిక నే

కార్యమునందు బాల్పడినఁగష్టముదప్ప ఫలంబుగానరా
దార్య! సరస్వతీప్రియుడ వైనఁ దరిద్రముతోడనుండినన్.

—♦ ఋ ణ బా ధ. ♦—

ఉ. అకలి నేయునీదు పరిహాసకుఁ డైనను వానినట్లుగా
వాకొననీదు ప్రీతిపరభామినిపై ని స్వభార్యయందునన్
దాకఁగనీదు సత్యమును ధైర్యమునున్ జొరనీ దనంతమా
వ్యాకులత ఘటించుఁబ్రతివానికిల న్ఋణమన్న మృత్యువే.

—♦ భా ర్య. ♦—

ఆ. భార్య స్వర్గలోకపదమా నొకప్పు డా
భార్యయానునరకపద మొకప్డు
దుర్జనునకు ధనికి దౌర్బల్యునకు సుస్వ
భావునకును బ్రహ్మదేవునకును.

—♦ వ్య తి రే క ము. ♦—

మ. ధనకాంక్షాపరుడై నవానికిల మాతాపుత్రులే శాత్రవుల్
ఘనకామాంధునకెగ్గుసిగ్గులునుయుక్తాయుక్తయుల్ దూరమా
గొనజావిద్యను నేర్చువానికనురక్తి తొస్సౌఖ్యముల్లానసౌ
వినత్క్షుద్బాధకుఁడై నవానికి రుచుల్ భేదింపరా వెప్పుడున్.

తే. ఆసధనమందుగలవానిఁ కరులు గురులు
కామి కెగ్గుసిగ్గులుశత్రుకారణములు
విద్యగోరెడువానినివిడుచుసుఖము
ఆఁకటికిఁజూడఁ బచ్చిపు ల్సమృతమగును.

—♦ బ్రి తు కు ♦—

చ. అనృతమునాడగాసలుపు నర్థము నేనియువీడఁజేయు నీ
చునినిమహాత్ముడన్పలుకుఁజోద్యముగాఁబలికించుస్వీయకాం
తనునిరసించుఁ గోచినహితంబును బెట్టిచరింపనిచ్చు నే
మనకశరీరముం జెడినమా నెయనున్ బ్రదు కెంతతీపియో.

—♦ గ ర్వ ము ♦—

మ. గరువంబందగరాదుమానవున కెకాలంబుహోదా ప్రభా
కరుఁడన్నే ననునొక్కఁ డింకొకరుడేకందర్పుడన్వేఱొకం
డురుదానంబునఁగర్ణుడేన నెడు నిట్లూహించియే స్వర్గమే
గిరి కర్ణుండునుగీచకుండుమతిభోగీంద్రుండు రారాజునున్.

—♦ సం ప దం ధుఁ డు ♦—

తే. సంపదంధుఁడు సూదిబెజ్జంబులోన
నేన్గదూరుటవంటిదే యొరుగుటహరి
నట్టివానిఁ దరిద్రమేయంకురింప
నరనునం దేన్గచరియించుసరణిగాదె.

—♦ జా గ్రి త ♦—

ఉ. మాయలుమాఱుమాటలునుమచ్చరముల్వ్యభిచారచోరత
ల్చేయనిపూరుషావళియుస్త్రీలునునూటికిఁగోటికైన యీ
మాయలమారికాలమునమత్తిలి వ్యక్తతనుండమేని య
న్యాయముగాఁబయింబడును నష్టముగష్టమునిష్ఠురంబునున్.

— యశము —

తే. ప్రేమవాక్యంబులంగూడు పెట్టుఁబోత
గర్వవర్జితమౌ జ్ఞానగరిమ మఱియు
నోరుపునుగూడియున్నట్టి పౌరుషంబు
విద్యతోఁ గూడినధనంబు సద్యశమిదు

— భ్రమ —

తే. శబ్దమునబాము స్పర్శను చమరమృగము
రూపమున గీటకమ్మును జేప రసము
చేత భ్రమరము గంధముచేత మోస
పోవుచుండెడు నిదియె స్వాభావికంబు

— బాగు —

తే. రత్నములుముత్యములుదీయఁ బ్రాణములను
లెక్క సేయక సంద్రము పెక్కుమంది
చొచ్చిచూచినయట్టుల సూరిజనులు
కష్టములకోర్చి శ్రీహరి కరుణగొంద్రు

— మనుష్య యత్నము —

మ. కరవాలంబులు మందుగుండులును వీకంబోరు సేనానులున్
గరులున్ వాజులు యుద్ధవాద్యములు రథౌఘంబు సేనాదళం
బురుబాహాబలవిక్రమక్రత ధన్యుండైన రాజుంబ్రధా
నిరణంబందునలేకయుండ జయమౌనే దైవమున్నిమ్మనన్

—♦ మే లు ♦—

తే. ప్రీతిచేకోపమును మంచిచేతచెడుగు
దానముననను లోభంబును జ్ఞానదృష్టి
మోహమును నసత్యము సత్య మునను గెలువ
నగునన్నదుమాట నిశ్చయం బగునుజగతి

—♦ ఆ ధి క్య త ♦—

తే. శూలియేనిభక్తులపాదధూళిబూజ
సేయునేనన నెంతవచింపదలప
భక్తులకుపతివ్రతలకుం బరమశివుడు
భృత్యుడయియుండు నెప్పుడున్ నిత్యుడయ్యు

తే. ఉండరేయుత్తములునూటికొక్కరైన
కోటికొక్కపతివ్రతకూడ లేదె
కలియుగంబుననైనను గానివినుము
ధర్మముండకలోకముల్ తగులబడవె

—: య శ ము :—

గీ. చందురునిచేతనిశికాంతి బొందుచుండు
మంచిజలముననది ప్రకాశించుచుండు
నీతిచేరాజుకీర్తితోనెగడ బడును
శాస్త్రచింతనుబుద్ధివిశాలమగును

—: దై వి క ము :—

శా. ఏనాడెచ్చటికేగగావలయునో యేచోటనిద్రింపగా
నానో భోజనమేడనో హితులు నెందావారలోయెవ్వరో

దానంబీయఁగనౌనొ పట్టుటకునై దారిద్ర్యమే యబ్బునో
దానిం జెప్పఁగశక్యమా నెవినుమీతన్మాత్రసందేహమున్.

గీ. క్షణముక్షణమునుజిత్తంబు చలనమగును
గడియగడియకుమాఱును గాలరీతి
దినదినంబునుబోవును దివ్యమహిమ
తరణినైనను కర్ణంబు దాఁటగలదె.

—• అ స. •—

తే. చెవులు కన్నులు వెంట్రుకల్ జీర్ణమగును
చేతులును కాళ్లునుదరముం జేవ జెడును
బుద్ధిమాంద్యము బోడసూపు ముసలివాని
కధికమగుచుండు ధనమునం దాసనతము.

—• కా మి. •—

తే. సర్వరక్షకుఁడేఁగాని సాధుఁగాని
తేజమునఁ దేశములనేలు రాజుగాని
బ్రహ్మఋషినిఁగావలెనను వాఁడుఁగాని
పాశబద్ధుఁడు కాకున్న పడఁతివగల.

—: ప్రి య త్న ము. :—

తే. కృషిసలుపువానికెట్లు దుర్భిక్షమగును
జపిదరిని బాపమెట్టుల సంచరించు
మౌనికిపై నేరుశత్రుత్వ మూనగలరు
భయపడగనేల జాగ్రత పడెడువాడు.

—• పతివ్రత. •—

గీ. పతినిగుణవంతురాలైన చపలమతులు
దుష్టబుద్ధిలోనున్నను దోసమేమి
దివ్వెదినమున్నక్రిమి కడతేరుఁగాని
జ్యోతికెన్నటికిన్ జేటు జూడనగునె.

—: మాల. :—

సీ. పెద్దవాఁడనుపేరఁ బెంపొందియుంగూడ
పరునిసంపదకేడ్చు వాఁడుమాల
మొదటస్నేహముఁజేసి పిదపవానినిఁజెడ్డ
వాఁడంచుఁదెగడెడు వాఁడుమాల
యగ్నిసాక్షిగగొన్న యర్ధాంగినెడబాసి
పరభామఁగూడెడు వాఁడుమాల
యప్పుతెచ్చినసొమ్ము మప్పితంబుగతిని
వారలకెగవేయు వాఁడుమాల
గీ. భక్తులంగష్టపెట్టెడు వాఁడుమాల
పరులతప్పులనెంచెడు వాఁడుమాల
ప్రాణిహింసలంజేసెడు వాఁడుమాల
మాలకులుఁడైమాత్రన మాలయగునె.
సీ. అస్పృశ్యతారోగ మంతరింపఁగజనుల్
స్వేచ్ఛావిహారతన్ జేయలేరు
ననుముట్టుకొనబోకు మనుమాటమానక కా
మనసునిశ్చలమైన దనఁగరాదు

హరిజనుల్ మనవార లనకయుండినవారు
సంఘబాహ్యుల్యమున్ సలుపలేరు
అంటరానితనంబు నణచివైవకయున్న
వ్యక్తిత్వమున నేని ఫలములేదు
గీ. మాలయనసర్వసద్గుణ మాలమఱియు
రక్షణముఁజేయునట్టి రుద్రాక్షమాల
మాలయనిమొదు కులమిల మాలయగునె
మాధ్యహరణమా స్ఫటికపుమాలకాని.

—: పు ర వ ర్ణ న. :—

సీ. సత్యంబు దప్పక సంచరించుటను బు
ణ్యంబు సంపాదించునట్టి వారు
దైవంబుననిశంబు ధ్యానించి యాతని
కరుణ సంపాదింపఁ గలుగువారు
భర్తలపాదముల్ భక్తితో బూజించి
తమవారి స్వర్గంబు దార్చువారు
అన్నవస్త్రాది దానాధికంబుల జేసి
మోదవారిధిలోన మునుఁగువారు
గీ. ధర్మయుద్ధంబులం జేయఁదలఁచువారు
యజ్ఞయాగాదులం జేయునట్టివారు
గలిగి భోగభాగ్యోన్నతి నలరియుండు
నాపురంబు శ్రీదేవికిఁ గాపురంబు.

సీ. ఏపాఠశాలల కేగి వీక్షించినన్
సత్యంబు నెన్ను పుస్తకములేను
ఏజాతివారిని నెవ్వశోధించిన
ధర్మం చర యటన్న తలఁపులేను
ఏకాంత దటికేగి యేది మోక్షమటన్న
బతిసేవ మోక్ష మన్మాటయేను
ఏబాలకుఁగని నీదే తలంపనినఁ బ
రోపకారంబను నూహయేను
గీ. విరివిగానూరభజన మందిరము లేను
నాడునేడనకన్నదానంబు లేను
కాంచదగునాపురంబు బంగారుగాను

—; వి ద్య. :—

క. బహు జనపరిచయ భాగ్యం
బిహపర సౌఖ్యంబు సత మహీనముదంబున్
రహినిందు కీర్తినిడిమెడు
నహహా విద్యకును సాటియా ధనమెంచన్
చ. సతులకు ప్రేమగల్గుగుణసాంద్రులకాదయకల్గుపెక్కుభూ
పతులకు నాసకల్గు కడు బాపికినైనను భీతి కల్గు శ్రీ
పతికి ముదంబు గల్గు తనబాలుర కేనియు భక్తికల్గు నా
తతముగ విద్య చేకురినధన్యుడు ధన్యుఁడుగాదె యెంచగన్.
చ. పరువుగలట్టి డౌను తనబంధులకెల్లను గీర్తిఁదెచ్చు శ్రీ
వరుకృపగాంచనెంచు నృపవర్యులమన్నన లందు నెల్లచో

ట్లరమరలేక జూడనగు నార్యులవ్యక్తి గ్రహింపనేర్చు వి
ద్వరునకు సాటివేఱొకడు వచ్చునె తెచ్చునెకీర్తికన్యకన్.

ఉ. ఛేద్యముగాదు శత్రులకు పింపురువట్ట దదెట్టి వారికిన్
హృద్యతగూర్చు మానవుని హీనతబాపును కీర్తివంతమై
సద్యశమిచ్చు భుక్తికి సుసాధ్యము దృష్టికి నాలవాలమౌ
విద్యకు సాటియే! ధనము వేయివిధంబుల నెంచిచూచినన్.

తే. ప్రజ్ఞచదువున వచ్చునా ప్రజ్ఞవలన
సౌఖ్యమబ్బు నావెన్కయే సరసతయును
గలుగు జయమగు దానసే కార్యమైన
నప్డు సంపదల్ గల్గు పూజ్యతయు హెచ్చు.

—: సూ క్తి జ న ల క్ష ణ ము. :—

సీ. ఇనుమునయసాంతమెట్లులాగునో యట్లు
భగవంతుని న్లాగుభక్తునిమది
భక్తితోఁబెట్టిన పట్టెడన్నంబెని
భక్ష్యంబుల న్మించి పరిఢవిల్లు
సర్వజీవులు తనసములటంచనువాడు
వేదవిధిజ్ఞుని పిత్రుసముండు
సజ్జనసాంగత్య సరణి పెరుగునుమ
ధ్యాన్నంబు పెరిగెడి వన్నియవలె

తే. తల్లిదండ్రులకంటెను తన్వికంటె
సుతులకంటె బ్రాణముకంటె సొమ్ముకంటె

వేమఱుంగులు స్నేహంపు ప్రేమ మెండు
సఖునివిమించు పదార్థ మీజగతిఁ గలదె.

—: త్రాగుడు. :—

ఆ. గుండెకాయలఁదిను నుండనీయదు స్మృతి
మఱిగినట్టివాని మానిపోదు
మంచిచెడ్డలేమి మదినుండగానీదు
ధనహరణము సురను ద్రావఁ దగునె

కం. నోరెల్ల వాసనయు గం
గాసను మైరేపు ప్రేతకళ వాగుడు ని
స్సారత మత్తుగ గొలిపెడు
సారాకల్లులను ద్రావ సంతసమగునే

తే. సద్గుణమే ప్రధానంబు జాతి యేది
దైన నేమి బ్రాహ్మణుఁ డు కల్లారగింప
నుత్తమాచారి పంచముఁ డు బ్రాహ్మణునిఁబోలె
ఫలము లందిన నఱుగవే ప్రాజ్ఞులార

—: నృత్యము. :—

శా. రాయంచల్ గనిసిగ్గునొందగ మయూరంబుల్ తలల్ వంపగా
గాయంబంతయు వాడకుండ ముఖలక్ష్యార్థంబులే మాఱగా
జేయింజేయియుఁ గల్పుచున్ విడుచుచున్ జేదోడు వాదోడుగా
గేయంబుల్ వినుపించుచాడి రతిరక్తిన్ స్వర్గవారాంగనల్.

—: నీ చ వే శ్య లు :—

సీ. పిన్న పెద్దలతాహ తెన్నకెల్లరనాడు
మోటుమాటలు తోడబుట్లుమాకు
దమ్మిడి చే లేక దంబముల్ గొట్టెడు
ద్రాగుబోతులు స్నేహితాళిమాకు
మంచివానిని సే నమర్యాదగాజూడ
బ్రాందిసారా లుగ్గు బాలుమాకు
నెంతవారల్ వీధి నేగుచున్నంగాని
యరుగులే కూర్చుంచు తెరవుమాకు

గీ. సరసుఁ దిట్టులే సరసపు సరణిమాకు
వేక వీధిలోనాడుటే కీకుమాకు
చుట్ట లంగడు లేరచ్చపట్టుమాకు
ప్రబల రోగంబులే పాడిపంట మాకు

—: భు క్తి :—

సీ. భార్య బిడ్డలవీడి బత్తెంబుగై కొని
వసియించుసంద్రాన బల్లెకులుఁడు
బెండట్టులెత్తుగా బెరిగినచెట్లైన
కల్లునకై యెక్కు గాళకులుఁడు
బొడ్డుక్రిందన్ గడ బోటుగానొనరించి
మడుకులేకందిర్గు దొమ్మరిసతి
ప్రాణహత్యయటంచు పరికించగాబోవ
కం జీవములజంపు కటికివాడు

తే. గీ. పొట్టకూటికి యోజింప ముఖ్యమద్ది
దానినార్జింపఁబోనియేమానవుఁడును
వసుధవ్యర్థుఁడేగద యెట్టిపండితుఁడును
మెన్నికర్మలకేని యు నిదియెకతము.

సీ. పంచాంగమునుచేతఁ బట్టిచెంబుధరించి
యాచింపఁదలఁకొను నవనిసురుఁడు
క్రూరమంచెంచక కోరికయ్యములాడి
నరిరాజులంజంపు క్షత్రియుండు
ధరనబద్ధముజెప్ప దప్పనితెలిసియు
వాణిజ్యముంజేయు వైశ్యజనుఁడు
పవలురాత్రియనక వ్యవసాయముంజేసి
సుఖమన్నదెఱుగని శూద్రకులుఁడు
తే. కడుపుకూటికికదయట్లు కష్టపడుట
దానికేగాదెజనములు తల్లడిలుట
క్రూరకర్మనుకర్మముం గూటికొరకె
కడుపుకూటికిగడిపిన ఘనుడెఘనుడు

.: ఆ క లి బా ధ. :—

చ. కలఁచినయట్టులొఁగడుపుఁగాయముసోలును మాటరాదుక
న్నులుఁబఱుమూతలేపనియునున్మదిదోచదునోరునాఎెడున్

అలుకజనించు నంత నడయాడఁగఁ గాళులులాగునీరసం
బలవడునెట్టిదిట్టకును నాఁకలిబాధ భరింపశక్యమే.

—: మో హ ము. :—

ఉ. స్వర్గము స్వర్గమం చకట చత్తురుమూర్ఖులుబుద్ధిలేక సం
సర్గమె యిట్టిపూరుషుని సందిటనుండఁగఁగల్గెనే నదే
స్వర్గముగాక వేఱెయొక స్వర్గముముఖ్యమె కాంతకక్కటా
దుర్గతి యిట్టిపూరుషునితో గలియం జనకుండుటేగదా?

—: పు రు ష వ ర్ణ న ము. :—

ఉ. వీనియొయారపున్నడలు వీని సగర్వపు రాజఠీవి యెం
తో నయమొప్పువీని కనుదోయివిశాలమువీనిత్రొమ్ముశ్రీకం
పూనినవీనిగ్రొంబెదవి ముద్దులుగుల్కెడు వీనిమీసముల్
జానలశీలతం జెరుప సంభవమయ్యెనొకో తలంపఁగా.

తే. మాటమాటకుఁ దేనియ లూటలూరుఁ
బాటఁబాడిన నమృతంబు బ్రాఁకుదిశలఁ
జక్కఁగావీఁడు చూచినఁ జాన కొండలు
చెమ్మటల మదనుని జ్వరముచేతఁ బొడము.

—: కూ డ ని వి :—

క. బాలార్కునెండయును శవ
మూలంబగు పొగయుఁగలియ ముసలివనితయున్

సీలాడఁ గుంట నీరును
చాలన్ దోషంబు కాదె జనులకుఁజగతిన్

—: కూ డు న ది :—

క. జరతార్కు నెండయును న
ధ్వరధూమముకలియఁబోఁవపడుడుచువనితయున్
ఝురవాఱునదులుమునుఁ గగఁ
బరమోత్తమమనుచు మునులుఁ బల్కుదురుగదా

—: సం తా న ము. :—

సీ. సంతతిలేదని చింతించువారికిఁ
గొడుకులుకలిగినఁ గడుముదంబు
లేకయుండకకూఁతు రే కల్గినట్లైన
వానికష్టముఁదెల్ప వశమెసతము
కూఁతున కేకర్మ చేశనైన న్లోటు
కలిగినవియ్యంబుఁ గల్గుటరుదు
లోటులేకున్నను నీకైనసంబంధ
మెటులభించునోయటం చేడ్వవలయు
తే. నది తటస్థమెయైనను నల్లునిదటిఁ
భయముతోఁడ మెలంగుట వలయుఁబిదప
దంపతులుప్రీతినుండరా తనకె భీతి
కూఁతురులఁగనువారల వ్రాఁతచేటు.

ఆ. యోగ్యమైనపుత్రభాగ్యముకంటెను
ధరణిలోననుండఁ దగినదేది
రెండవ విధముగను నుండ చేనియుఁ దండ్రి
గుండెనగ్గికుంప యుండునన్లై.

—: ప్రేమ. :—

శా. రార మోహ్మవర రాజపుత్ర సుకుమారాధీర శూరాధిపా
రారా నామనమార మారసమసారా ప్రాజ్ఞనే నీకువేర్
గారాకాంత సరోజలోచన సువక్త్రా రాజరాజేశ్వరా
రారా నావెతదీర్పరా పలుకవేరా యొక్కముద్దీయరా.

—: కర్మ. :—

సీ. కౌసికుపనిఁ గలగాంచి హరిశ్చంద్రు
డేపాటిజాగ్రత్త నెఱిగినడచె
జూదమాడినకీడు జూపట్టుటయెఱింగి
నలచక్రవర్తి యెట్టుల వటించె
మాయామృగమని లక్ష్మణుఁడు చెప్పగ విని
శ్రీరాముడేపాటి చింతజేసె
జ్యోతిషగ్రంథముల్ చదివి పరిక్షిత్తుఁ
డేపాటికాలమీాయిలను మనియె

తే. నలఁతివానికే విన్మతి యజునికేని
తప్పనే పూర్వకర్మము లెప్పటికిని
ననుభవింపక కించిజ్ఞులైనవారు
తమకృతంబన్ని పనులని తలచుచుంద్రు.

గీ. కష్టసుఖములు కావటి కడవలగుట
తప్పదెవ్వనికైనను తథ్యమిద్ది
జన్మలోనాల్గుమారులు శనినిగనక
పూర్ణమాయాయువంతుడు పోవుపెట్లు.

—• ధ న ము •—

చ. ఘనతనుఁగూర్చునీచుని కఖండసుఖంబొనగూర్చు రోగికిన్
బనుచునుస్వర్గమేని గడుపాపిని బంటునురాజుజేయు వం
ద్యునిగనొనర్చుదుష్టునివయోయుతుజేయునువృద్ధునేనియున్
ధనమెప్రధానమై జనుని దాండవమాడఁగజేయు నిచ్చమై

చ. వినుతులొనర్తుసత్కవులు వీనులవిందొనరింత్రు గాయకుల్
పనివడిపిల్తు భూపతులు బంధువులాదరణంబొనర్తు దు
ర్జనులునులొంగియుండుదురుశత్రువులైననుద్రవ్యమున్నచో
ధనమె ప్రధానమై జనునిదాండవ మాడగజేయునిచ్చమై.

చ. వినగనరాని నీచుని త్రివిష్టపనాథునిఁ జేయు నష్టరా
గునకును యౌవనంబుసమకూరఁగఁజేసెడు నెన్నఁడేనిఁదా
కనివినియుండనట్టిసభకా యధికారము దెచ్చియిచ్చెడున్
ధనమెప్రధానమైజనునిఁ దాండవమాడఁగజేయునిచ్చమై

చ. ధనమునకై సతీసుతులుఁదల్లియుఁదండ్రియునంటియుందురా
ధనమునకేప్రధానులునుదాంత్రికులార్యులునంటియుందురా
ధనముననే పురోహితులు ద్రవ్యవిహీలు నంటియుండుటల్
ధనమె ప్రధానమైజనునిఁదాండవమాడగ జేయునిచ్చమై.

చ. ధనికుఁడు సత్రమేర్పరుచు దానములెన్ని టి నేనిఁజేయునా
ధనికుఁడెప్రోఁచుఁగోవులను ద్రవ్యవిహీనుల బుద్ధిపుట్టుచో
ధనికుఁడె యోర్చువిందులనుదబ్బునజేయునదెట్టికార్యమున్
ధనమెప్రధానమై జనునిఁ దాండవమాడగఁ జేయునిచ్చమై.

—: ఘ నా ఘ న ము లు :—

ఆ. ఈవుదొడ్డవన్న నెవ్వాని కేనియున్
స్వర్గమఱిగినంత సంతసంబు
నీవుచెడ్డవన్న నెవ్వాని కేనియు
న్నఱక మఱిగినంత కలకుఁ దనము

—: న ర క ము :—

తప్పుగల్గువానిఁ దనవాఁడె యంచునా
తప్పుఁ గప్ప యముఁడుఁ దన్నుఁ గొట్టుఁ
దప్పులేనివానిఁ దనవాడుకాఁడని
తప్పులెన్నఁ గర్మ తన్నుగొట్టు

—: త ప్పు :—

ఆ. ఎఱుఁగనట్టిఁ జేనిహీనకులుండేని
గర్భశత్రువైన ఖలుఁడయేని

తనగృహంబుఁజేరఁ దా నాదరింపని
తప్పుకంటె గొప్పతప్పుగలదె.

—: జవ్వని. :—

సీ. గడియకునొకదుస్తుఁగట్టి విప్పుచునుండు
మాటిమాటికిఁ బూలుమార్చి ముడుచు
బసపుకుంకుములను పసచెడినదో యని
యద్దమున్ మఱిమఱియరయుచుండు
దొండపండుల మించియుండు పెదవులకుఁ
దగులరంగు మఱింత తాల్చుచుండు
దేపతేపకు నగల్ తీసి మార్చుచునుండు
పరిమళద్రవ్యముల్ పాడుచుండుఁ

ఆ. చెక్కుచెదరకుండ సింగారముం జేయుఁ
దన్నుఁజూచుకొంచుఁ దానె పొంగు
చిలుక జతల జతలచిరుగోరువంకలఁ
బెంచివాని ప్రేమ ప్రేమఁగాంచు.

ఆ. శశినిఁ గాంచి కల్వసంతసమందుచో
కాంచికాంచిలోనఁ గలఁగురేలు
తరణిఁ జూచి విచ్చుతమ్మి పూవుంగని
చూచి చూచి సోలుచుండుఁ బవలు.

—• పరోపకారము. •—

తే. వృక్షముల్ ఫలించును ప్రజారక్షణకయి
పసులు జనులపోషణకయి ప్రసవమందు

నదులు జనరక్షణార్థమై పొదలుచుండు
వసుధఁ బరరక్షణ న్మించుఫలముఁ గలదె.

—◆నిర్భయసమయము.◆—

ఉ. చిత్తము దేనియందయినఁ జేరిసతంబుఁ దపించెనేని యా
తత్తరపాటుచేతనగు ధైర్యము జెప్పఁగ శేషుఁడోర్చునే
కుత్తుకవోవనోర్ద్రుతిలకుండ దదేభయకార్యమేనియున్
బొత్తిగసందియం పడరుమూలముచేకురుదాక మానవుల్.

—◆ఎంతకంత.◆—

తే. పరమశివుఁడుండు సర్వప్రపంచమందు
ననెడి మాటలా మెవరెటుంగనివి తలఁపఁ
భక్తిఁదను గొల్చువారిని రక్తిఁ బ్రోచు
గాని కష్టంబుఁ బొందక కలదె ఫలము.

క. తనయం దెంతటి భక్తిని
మన ముందుమొ యాతఁ డంతమంచిగఁ జూచున్
మనలోన లేడె శివుఁడని
యనుకొను జనములను తానునబ్లె కనెడున్.

శ్రీ.శ్రీ.శ్రీ.

రామమోహన ముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి.—1934.

శ్రీ బాలబ్రహ్మానందదాసుగారిచే రచింపఁబడి

స్వరలో అచ్చగుచున్న గ్రంథములు.

భీమార్జునగర్వభంగము.

చాల ప్రచారములోనున్న హరికథ.

నందనార్ చరిత్రము.

పరమ భక్తాగ్రేసరుఁడగు మాలయోగి

భక్తిరసపూరితమగు హరికథ.

కలయువారు :—

ముందే తమ ఆర్డరును పంపుఁడు.

అడ్రసు :—

బ్ర॥ కొమ్మూరి బాలబ్రహ్మానందదాసుగారు

మొరకపేట,

రాజమండ్రి. (తూ॥ గోదావరిజిల్లా.)